

คอลัมน์ : ข้างสนามแข่งขัน (ทางการค้า)

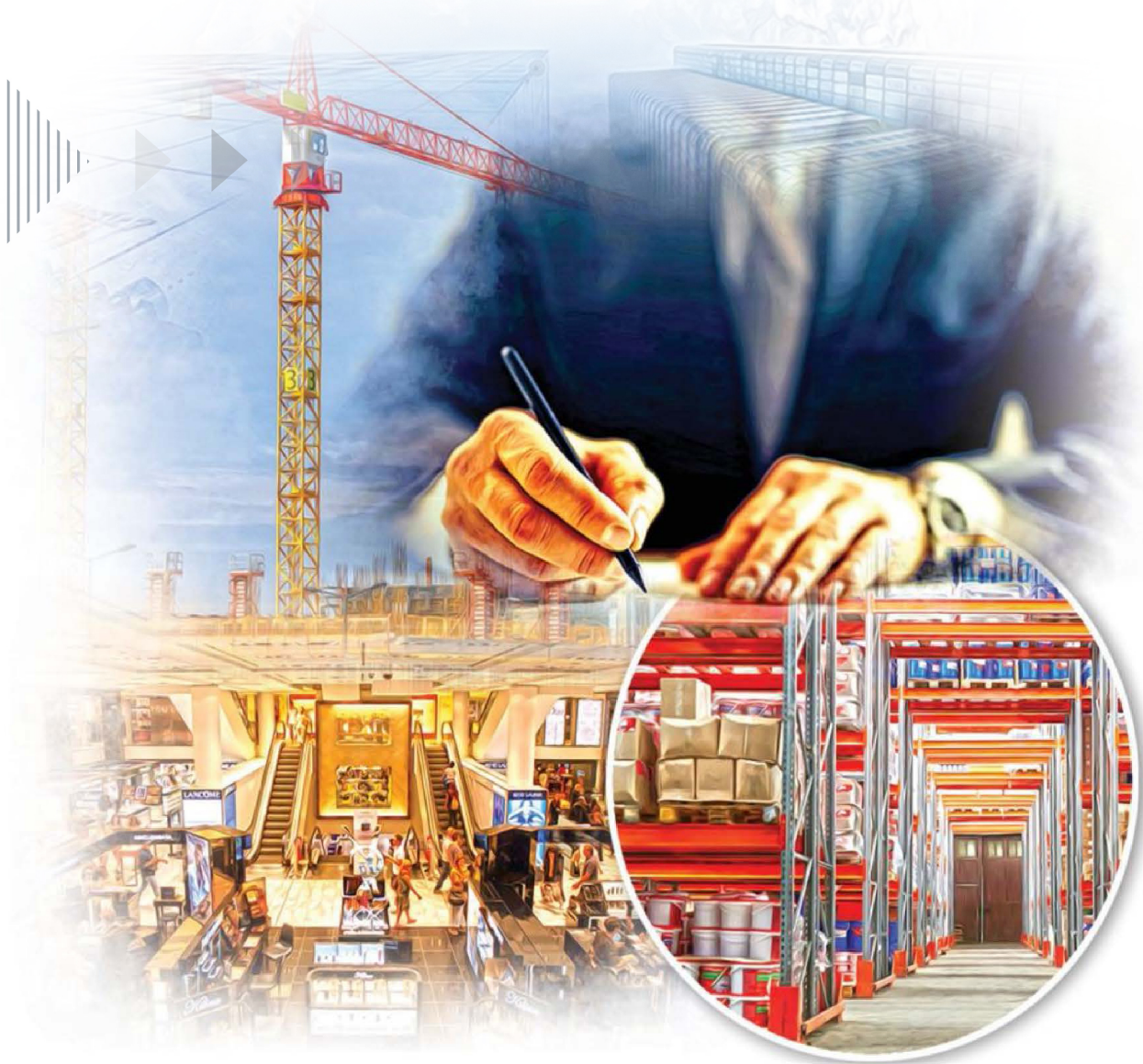
การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าเชิงโครงสร้าง (3)

ผลการสำรวจข้อมูลตลาดจากการรวมธุรกิจ : บทวิเคราะห์และแนวโน้มในอนาคต

บทความโดย

- นายชลากร ภูเจริญ นักวิเคราะห์ธุรกิจ
สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

ขอบคุณภาพจาก : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ

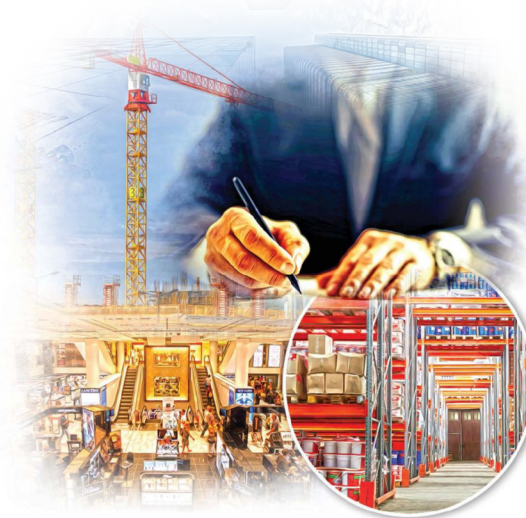

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
OFFICE OF TRADE COMPETITION COMMISSION

ฉบับที่ 9
พฤศจิกายน 2564

การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าเชิงโครงสร้าง (3)

ผลการสำรวจข้อมูลตลาดจากการรวมธุรกิจ : บทวิเคราะห์และแนวโน้มในอนาคต

บทความโดย

- นายชลากร กุญเจริญ นักวิเคราะห์ธุรกิจ
สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

สำหรับตอนที่ 3 ของบทความชุดนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ ที่มีการดำเนินการกับสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (สขค.) ทั้งในเรื่องของการแจ้งผลการรวมธุรกิจ ตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง และการขออนุญาตรวมธุรกิจ ตามมาตรา 51 วรรคสอง ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของ สขค. ในการเฝ้าระวังมิให้เกิดการกระทำที่อาจเข้าข่ายฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป

กลุ่มอุตสาหกรรม	สถิติการรวมธุรกิจ (Mergers and Acquisitions)						รวม	มูลค่าธุรกรรมในการรวมธุรกิจ (Transaction value)(au.)
	2562		2563		2564			
	การแจ้ง	การขออนุญาต	การแจ้ง	การขออนุญาต	การแจ้ง	การขออนุญาต		
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	5	-	4	-	1	-	10	
สินค้าอุปโภคบริโภค	3	-	2	-	4	-	9	
ธุรกิจการเงิน	9	-	-	-	-	-	9	
สินค้าอุตสาหกรรม	1	1	5	2	5	-	14	
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	1	-	-	-	-	-	1	
กริพยากร	1	-	-	-	-	-	1	
บริการ	3	-	1	1	6	2	13	
เทคโนโลยี	-	-	1	-	-	-	1	
รวม	23	1	13	3	16	2	58	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (วันที่ 30 มิถุนายน 2564)

สขค. ได้ดำเนินการกำกับดูแลการรวมธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ทั้งในเรื่อง (1) การแจ้งผลการรวมธุรกิจ ตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง และ (2) การขออนุญาตรวมธุรกิจ ตามมาตรา 51 วรรคสอง โดยตั้งแต่พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ มีสถิติการรับเรื่องทั้งหมด จำนวน 58 เรื่อง โดยเกิดขึ้นในปี 2562 จำนวน 24 เรื่อง ปี 2563 จำนวน 16 เรื่อง และปี 2564 (ช่วงครึ่งปีแรก) จำนวน 18 เรื่อง โดยข้อมูลการรวมธุรกิจที่มีการดำเนินการตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นการแจ้งผลการรวมธุรกิจตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง และเป็นธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (2) กลุ่มบริการ และ (3) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร อีกทั้ง ในปี 2564 โดยเฉพาะในช่วง 6 เดือนแรก จำนวนธุรกรรมรวมธุรกิจ 16 เรื่อง ซึ่งสูงกว่าปี 2563 ทั้งปีไปแล้ว

โดยสาเหตุที่จำนวนธุรกรรมรวมธุรกิจเพิ่มขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการประเมินมูลค่ากิจการที่ได้รับผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่ทำให้มูลค่ากิจการอยู่ในระดับต่ำกว่าก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดเล็กได้รับผลกระทบอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้ธุรกิจไม่อาจดำรงอยู่ต่อไปได้ จึงทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ไล่ซื้อกิจการราคาถูกลง (fire sale) จากผู้ประกอบการขนาดเล็ก ประกอบกับหลาย ๆ ธุรกิจที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันทั้งในแง่ของฐานลูกค้า เทคโนโลยี การบริหารต้นทุน จึงทำให้ทิศทางของการรวมธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายของผู้บริโภคโดยตรง (consumer spending)

ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 อย่างมาก เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก เป็นต้น ทำให้ผู้ที่ต้องการรวมธุรกิจยังไม่มีเชื่อมั่นว่าธุรกิจจะกลับมาเป็นปกติได้เมื่อใด ทำให้อาจจะยังไม่กล้าลงทุน หรือชะลอการเข้าซื้อกิจการออกไปก่อน

นอกจากนี้ ข้อมูลของ สขค. พบว่า มูลค่าธุรกรรมในการรวมธุรกิจ (Transaction value) ในช่วงปี 2562 – 2564 มีมูลค่าธุรกรรมรวมกันกว่า 2.7 ล้านล้านบาท โดยเฉพาะในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2564 มีมูลค่าธุรกรรมสูงถึง 1.5 ล้านล้านบาท ซึ่งถือว่ามูลค่าสูงกว่าปี 2563 ทั้งปีถึง 3.18 เท่า โดยคาดว่าเป็นผลมาจากการประเมินมูลค่าธุรกิจที่ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์โควิด-19 อีกทั้งข้อมูลของ PwC analysis ซึ่งวิเคราะห์การรวมธุรกิจในระดับโลก ก็พบว่ามีความสอดคล้องกันว่ามูลค่าธุรกรรมในการรวมธุรกิจของโลกในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2564 มีมูลค่าสูงถึง 2.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ (หรือประมาณ 79 ล้านล้านบาท) ซึ่งเป็นการปรับตัวสูงขึ้นจากปี 2563 ที่มีมูลค่าธุรกรรมทั้งปี 3.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ (หรือประมาณ 105 ล้านล้านบาท) และคาดว่าตลอดทั้งปี 2564 จะมีจำนวนและมูลค่าในการรวมธุรกิจมากกว่าปี 2563

ดังนั้น แนวโน้มในอนาคตของการรวมธุรกิจจะมีเพิ่มขึ้นอย่างมาก นับเป็นความท้าทายของ สขค. อย่างยิ่งในการกำกับดูแลและติดตามสภาพการแข่งขันทางการค้า ทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจต่อไป

ข้อมูลตลาดจากการรวมธุรกิจ เพื่อมุ่งไปสู่การเฝ้าติดตามเชิงพฤติกรรมนอกเหนือจากภารกิจด้านการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าเชิงโครงสร้างตลาด (Structural control) แล้ว สขค. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้า ยังมีอีกภารกิจที่สำคัญ คือ การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าเชิงพฤติกรรม (Behavioral control) ด้วย

ซึ่งความมุ่งหมายอีกด้านหนึ่งของการกำกับดูแลเชิงโครงสร้างตลาด ก็เพื่อเป็นการลดโอกาสที่ผู้ประกอบการจะมีพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม หรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ในการติดตามเชิงพฤติกรรม ซึ่งประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าเชิงโครงสร้าง โดย สขค. ใช้วิธีการจัดกลุ่มตลาดตามความสำคัญ (prioritization) จากข้อมูลการรวมธุรกิจว่ามีตลาดใดบ้างที่มีผู้มีอำนาจเหนือตลาด หรือมีแนวโน้มจะมีผู้มีอำนาจเหนือตลาด โดยใช้ข้อมูลตลาดจากการแจ้งผลการรวมธุรกิจและการขออนุญาตรวมธุรกิจ โดยจำแนกกลุ่มตลาดออกเป็น 3 กลุ่ม ตามหลักเกณฑ์ผู้มีอำนาจเหนือตลาดของกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ได้แก่

(1) ส่วนแบ่งตลาดของรายแรกมากกว่า 50% หรือ ส่วนแบ่งตลาดของ 3 รายแรกรวมกันมากกว่า 75% ตลาดในกลุ่มนี้ถือเป็นตลาดที่มีผู้มีอำนาจเหนือตลาด ตามกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ดังนั้น สขค. จะติดตามดูแลเป็นพิเศษ เพื่อเฝ้าระวังไม่ให้ผู้มีอำนาจเหนือตลาดใช้อำนาจเหนือตลาดอย่างไม่เป็นธรรม

(2) ส่วนแบ่งตลาดของรายแรกมากกว่า 40% หรือ ส่วนแบ่งตลาดของ 3 รายแรกรวมกันมากกว่า 65% ตลาดในกลุ่มนี้ถือเป็นตลาดที่มีแนวโน้มจะเป็นตลาดที่มีผู้มีอำนาจเหนือตลาด ดังนั้น สขค. จะติดตามโครงสร้างตลาดและลักษณะการประกอบธุรกิจในตลาด เพื่อเฝ้าระวังมิให้เกิดพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

(3) ส่วนแบ่งตลาดของรายแรกมากกว่า 30% หรือ ส่วนแบ่งตลาดของสามรายแรกมากกว่า 55% ตลาดในกลุ่มนี้ ถึงแม้ว่ายังไม่เข้าข่ายหลักเกณฑ์การเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด แต่ สขค. ก็จะติดตามโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมต่อไปเช่นกัน

จากนั้น เมื่อได้รายการตลาดสินค้า/บริการแล้ว จึงพิจารณาต่อมว่า จะให้ความสำคัญกับตลาดใด ในการกำกับดูแลการแข่งขันเป็นพิเศษ โดยใช้ปัจจัย 4 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) ความเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน (2) ความเกี่ยวข้องกับธุรกิจของ SMEs และผู้ประกอบการในวงกว้าง (3) โอกาสที่จะมีพฤติกรรม ขัดต่อพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 และ (4) ความสำคัญและผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณาปัจจัยสำคัญทั้ง 4 ปัจจัยได้แล้วจึงนำไปสู่การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าของ สขค. ต่อไป

บทส่งท้าย

สขค. ได้มีการดำเนินการกำกับดูแลและเฝ้าระวังพฤติกรรมประกอบธุรกิจอย่างใกล้ชิด รวมถึง การกำหนดระเบียบวิธีการกำกับดูแลตลาด แนวทางการสำรวจและการศึกษาในเชิงลึก ตลอดจนผลลัพธ์ใน เชิงนโยบายการแข่งขันทางการค้า เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การบังคับใช้พระราชบัญญัติการแข่งขัน ทางการค้า พ.ศ. 2560

